AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKI DÖVLƏT UNIVERSITETI

Magistratura pilləsi üçün

İXTISAS: 060112 - COĞRAFIYA MÜƏLLIMLIYI

İF-M 10466 "COĞRAFIYDAN SINIFDƏNXARIC VƏ DƏRSDƏNKƏNAR TƏDBİRLƏR"

fənninin

P R O Q R A M I

Bakı Dövlət Universiteti TMŞ yanında Tədris vəsaitlərinə nəşr hüququnun (qrif) verilməsi üzrə daimi fəaliyyət göstərən Komissiyanın qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №)

Bakı 2016

COĞRAFIYADAN SINIFDƏNXARIC VƏ DƏRSDƏNKƏNAR TƏDBİRLƏR

İzahat vərəqi

«Coğrafiyadan sinifdənxaric və dərsdənkənar tədbirlər" fənni Coğrafiya müəllimliyi istiqamətində «Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası» ixtisasının magistratura pilləsində I kursun II semestrində 45 saat (30 saat – mühazirə, 15- məşğələ) həcmində tədris edilir.

«Coğrafiyadan sinifdənxaric və dərsdənkənar tədbirlər" kursunun başlıca məqsədi:

Bilməlidir:

-sinifdənxaric işlərin mahiyyətini izah etməyi;

- sinifdənxaric işlərin əhəmiyyətini təhlil etməyi;
- sinifdən xaric və dərsdənkənar işlərin oxşar və fərqli cəhətlərini müəyyən etməyi;
- sinifdənxaric işlərin təsnifatı, yerinə yetirlməsinə verilən tələbləri;
- tədris ekskursiyaların mahiyyətini və onların əhəmiyyətini

Bacarmalıdır:

-tədris ekskursiyaların həyata keçirilməsini;

- təbiətə və istehsalata eksursiyanın təşklini;
- tədris prosesində müşahidələr aparmağı;
- coğrafiya tədrisində təcrübələrin təşkil etməyi;
- coğrafiya dərnəyinin işini qurmağı;
- coğrafiya kabineti və coğrafiya meydançası, coğrafiya həftəsi və aylığına verilən tələblərə əməəl etməyi

Yiyələnməlidir:

-sinifdən xaric və dərsdənkənar işlərin oxşar və fərqli cəhətlərini müəyyən etməyə;

-sinifdənxaric işlərin yerinə yetirilməsinə verilən tələbləri izah etməyə;

-dərsdənkənar tədbirlərin rolunu qiymətləndirməyə;

-ekskursiya, dərnək, həftəlik, aylıq tədbirlərin nümunəvi planını hazırlamağa.

Proqram həmdə magistr dissertasiyası üzərində müstəqil tədqiqatlar aparılmasında yardımçı vasitə rolunu oynaya bilər.

Mövzular üzrə saatların paylanması

№	Mövzular	cəmi	Ocümlədən	
			müh.	sem.
1.	Sinifdənxaric və dərsdənkənar tədbirlərin coğrafiya fənninin tədrisində əhəmiyyəti	2	2	
2.	Sinifdənxaric işlərin təsnifatı, yerinə yetirlməsinə verilən tələblər	4	2	2
3	Ekskursiyalar və onların əhəmiyyəti	2	2	
4	Təbiətə və istehsalata eksursiyanın təşkli	4	2	2
5	Tədris prosesində müşahidələr	2	2	
6	Coğrafiya tədrisində təcrübələrin təşkili	4	2	2
7	Coğrafiya meydançası	2	2	
8.	Məhəldə aparılan praktik işlər	4	2	2
9	Dərsdənkənar tədbirlər və onların coğrafiya fənninin tədrisində yeri	2	2	
10	Coğrafi olmpiadaların təşkili	4	2	2
11	Coğrafiya dərnəyinin işi	2	2	
12	Coğrafi oyunlar	4	2	2
13	Coğrafi viktorinaların keçirilməsi	2	2	
14	Coğrafiya həftəsi və onun təşkli	4	2	2
15	Məktəbdə coğrafiya aylığının təşkili	3	2	1
	Cəmi:	45	30	15

1. Sinifdənxaric və dərsdənkənar tədbirlərin coğrafiya fənninin tədrisində əhəmiyyəti. Şagirdlərin sinifdənxaric və dərsdənkənar tədbirlərdə iştirakının psixoloji, fiziki cəhətdən hazır olmasına verilən tələblər. Sinifdənxaric və məktəbdənkənar

tədbirlərin həyata keçirilməsində valideynlərin iştirakının təmin olunması (3),(4),(5),(6),(7).

2. Sinifdənxaric işlərin təsnifatı, yerinə yetirilməsinə verilən tələblər. Coğrafiya kurikulumunda sinifdənxaric işlərin yeri. Əsas və orta təhsil pilləsində həyata keçirilən sinifdənxaric işlərin əsas xüsusiyyətləri. Sinifdənxaric işlərin yerinə yetirilməsində əsas təşkilat formaları. Sinifdənxaric işlərdə tətbiq olunan metod və üsullar (1),(5),(6),(7).

3.Ekskursiyalar və onların əhəmiyyəti. Ekskursiyanın növləri. Həyata keçirilməsi vaxtına görə ekskursiyaların təsnifatı. Giriş, cari, yekun ekskursiyaları. Ekskursiyaların təhsilverici, tərbiyəedici, inkişafetdirici xüsusiyyətləri. Ekskursiyalar zamanı sagirdlərdə naturalistik dərketmənin inkişaf etdirilməsi imkanlar (1),(2),(3),(4).

4.Təbiətə və istehsalata eksursiyanın təşkli- Təbiətə ekskursiyaların iş planı. Ekskursiya zamanı qrup və cütlər üsulunun əhəmiyyəti. Şagirdlərin "ekoloq", "geoloq", "hidroloq", "ekonomist", "müsahib", "menecer", "marketinq" rolunda çıxış etməsi. Ekskursiyaya hazırlıq. Ekskursiyanın gedişi. Ekskursiyanın yekunu. Toplanan məlumatların təqdim edilməsi. Müəssisələrin birinə olan ekskursiyalar. "Ekoloq", "maliyyə işçisi", "sosioloq" və s.ixtisasçıların "iş fəaliyyəti". Ekskursiya planının tərtib edilməsi (1),(2),(5),(6),(7).

5.Tədris prosesində müşahidələr –axtarıçlara yönələn praktik fəaliyyət. Müşahidələrin təşkili. Müşahidələrə ayrılan vaxt. Müşahidə gündəliklərinin tərtibinə və onların qiymətləndirilməsinə verilən tələblər. Coğrafiya fənninin tədrisində müşahidələrə ayrılan saatlar. Müşahidə nümunələri.Təbii coğrafi proseslərin müşahidə edilməsi. İqtisadi sosial müşahidələr (1),(2),(3),(4),(5).

6.Coğrafiya tədrisində təcrübələrin təşkili- Təcrübələr sinifdənxaric tədbir kimi. Sinif və labarotoriya şəraitində həyata keçirilən təcrübələr. Təcrübələrin əhəmiyyəti. Təcrübələr zamanı təhlükəsizlik qaydalarına əməl edilməsi. Təcrübə nümunələri. Fiziki coğrafiyada təcrübələrin siyahısı. Təcrübələr zamanı şagirdlərin qrup cütlər və fərdi iş üsullarının tətbiqi. Təcrübələrin qiymətləndirilməsi. Təcrübələrin layihə forması (3),(4),(5),(6),(7).

7. Coğrafiya meydançası- Məktəb coğrafiya meydançasının yaradılmasının tədris əhəmiyyəti. Coğrafiya meydançasının ölçüləri. Meydançada yaradılan şöbələr. Meteoroloji, morfoloji, hidroqrafik, astronomik şöbələrinin təşkili. Meydançada sinif şəraitinin yaradılması. Meydançanın sxematik təsviri. Coğrafiya meydançasının tərtibatı (1),(2),(3),(4),(7).

8. Məhəldə aparılan praktik işlər -şagirdlərin praktik fəaliyyətinin təşkilinə verilən tələblər. Nəzəri biliklərin praktik olaraq mənimsənilməsinilməsində məhəldə aparılan praktik işlərin rolu. Planşetin qurulması. Obyektlərin seçilməsi. Məsafələrin ölçülməsi. Planaalma üçün işlərinin yerinə yetirilməsi. Coğrafi obyektlərin şərti işarələrinin plana köçürülməsi. Məhəllin planaalınması. Su hövzələrində dərinliklərin ölçülməsi. Bitki örtüyünün sıxlığının hesablanması. Bitki kütləsinin hesablanması. Torpaq profilində torpaq qatlarının müəyyən edilməsi (1),(2),(6),(7).

9. Dərsdənkənar tədbirlər və onların coğrafiya fənninin tədrisində yeri- dərsdənkənar tədbirlərin mahiyyəti. Şagirdlərin ünsiyyət və əməkdaşlıq qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsində dərsdənkənar tədbirlərin rolu. Coğrafiya kurikulumda fəaliyyət xətlərinin dərsdənkənar tədbirlərdə reallaşması imkanları. Dərsdənkənar tədbirlərin təbliğ edilməsi (3),(4),(5),(6),(7).

10.Coğrafi olimpiadaların təşkili- Olimpiadaların təşkili. Olimpiada üçün sualların tərtib edilməsinə verilən tələblər nəzəri. Praktik, kartoqrafik suallar. Xəritə üzərində

tapşırıqların tərtib edilməsi. Olimpiadanın mərhələləri: məktəb olimpiadaları. Rayon mərhələsi. Şəhər turu. Respublika üzrə keçirilən coğrafi olimpiadalar. Olimpiada iştirakçılarının seçilməsi. Münsiflər heyətinin fəaliyyəti. Sənədləşmə prosesi(1),(2),(3),(4),(5),(7).

11. Coğrafiya dərnəyinin işi- Dərnək işinin mahiyəti və əhəmiyyəti. Coğrafiya dərnəyi. Dərnəyin təşkil edilməsinə verilən tələblər. Məktəb coğrafiya aylığında və həftəsində dərnəyin rolu. Coğrafi tədbirlərin təşkil edilməsində dərnəyin fəaliyyəti. Coğrafiya dərnəyinin planı. Dərnək dərsdənkənar parktik fəaliyyət kimi. Dərnəyin fəaliyyət planı nümunəsinin tərtib edilməsi (1),(2),(3).

12.Coğrafi oyunlar. İntellektual oyunların təşkili. Oyunlara ayrılan vaxt. Oyunçuların seçilməsi. Fiziki coğrafi oyunlar. Iqtisadi oyunlar.Bazar münasibətlərinin oyunlarla nümayişi. Oyunların həyata keçirilməsində İKT-dən istifadə. Ekoloji oyunlar. İnteraktiv əyləncəli proqramların təşkil edilməsi. Coğrafi oyunlar üçün tələb olunan təhcizatın seçilməsi. Nümunəvi dərsdənkənar tədbirlərin senarilərinin yazılması. Oyun-pazllar. (”Azərbaycanı tanı”, Dünya ölkələri və s) Qiyabi səyahətləri. Brey-rinq, yarışa qatıl və s. oyunlar(1),(6),(7).

13.Coğrafi viktorinaların keçirilməsi- Bayram günlərinin qeyd edilməsi. Viktorinaların təşkilinə verilən tələblər. Coğrafi viktorinaların mərhələləri. Görkəmli coğrafiyaçılar, məşhur şəxsiyyətlər ilə görüş, müsabiqə və əyləncəli müsabiqə. Coğrafi səhnəciklərin təşkil edilməsi. Şən və hazırcavablar turniri.Viktorinanın keçirildiyi məkanının bəzədilməsinə verilən tələblər (4),(5),(6),(7).

14.Coğrafiya həftəsi və onun təşkli– Həftənin açılışı. Tədbirlər planının elan edilməsi. Coğrafi sərginin açılışı. Coğrafiya guşəsinin tərtib edilməsi. Açıq dərslərin keçirilməsi. Qonaqlarla görüş. Coğrafiya müəllimləri ilə şagird və valideynlərin “mətbuat konfransı” Valideylərin iştirakının təmin olunması. Siniflərin həftə ərzində çıxışları-səhnələşdirilmiş dərslər, Coğrafi işgüzar oyunlar. Coğrafi biliklərin yoxlanılması. Müvəffəqiyyətlərin nümayişi. Fərqlə-nənlərin rəğbətləndirilməsi (1), (2), (3), (4), (5).

15.Məktəbdə coğrafiya aylığının təşkili Coğrafiya aylığının planlaşdırılması məqsədləri: Məktəbdə coğrafiyanın nümunəvi fənn kimi təbliği və ya məktəb üzrə şagirdlərin coğrafiya fənnindən aşağı göstərislərinin artırılması məqsədi. Aylığın planı. Coğrafiya fənni üzrə tədbirlər planının elan edilməsi. Coğrafiyadan şagirdlərin praktik fəaliyyətinin nümayiş edilməsi: sərginin açılışı, coğrafiya guşəsinin tərtib edilməsi, açıq dərslərin keçirilməsi. Coğrafiya müəllimləri ilə şagird və valideynlərin iclası. Coğrafiya fənninin müzakirəsi. TQDK-nın nəticələrinin açıqlanması. Coğrafi biliklərin yoxlanılması. Coğrafiya aylığının yekunu (1),(2),(5),(6),(7).

Ədəbiyyat

Əsas

1. Seyfullayeva N.S, Coğrafiyanın tədrisi metodikası, Ali məktəb üçün dərslik. Bakı. “EMK” nəşriyyatı 2001. 489 s.
2. Bibikin A. J, Gerasimova T.P, Darinski A.B.və başqaları. “ Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası” Bakı. “Maarif” nəşriyyatı 1973. 423s.
3. Alxasov O.K. Coğrafiyanın tədrisi metodikası. Ali məktəb üçün dərslik. Bakı 2013. 237s.

Əlavə

4. Zülfüqarov M.Ə. Coğrafiya dərslərinin səciyyəvi xüsusiyyətləri. Bakı. “Maarif” nəşriyyatı 1983 123s.

5. Seyfullayeva N.S. Şabanova Y.Ə. Coğrafiya fənni üzrə təlimin təşkili forma və üsulları (metodik vəsait) Bakı. “EMK” nəşriyyatı 2008. 96s.
6. Seyfullayeva N.S, Rakçiyeva İ.F, Şabanova Y.Ə. “Coğrafiya” Müəllim üçün vəsait VI sinif üçün metodik vəsait. Bakı nəşriyyatı 2013.160 s.
7.Qəribov Y.Q,Seyfullayeva N.S, Hümbətova Ş.H, Şabanova Y.Ə. İsmaylova T.S. “Coğrafiya” Müəllim üçün vəsait. VII sinif üçün metodik vəsait Bakı nəşriyyatı 2013. 140 s.